

**Жиноятчиликка қарши кураш фаолиятини мувофиқлаштириш
принципларининг ўзига хослиги**

Бурибеков Бобур Абдуғаффор ўғли
Ўзбекистон Республикаси Миллий гвардияси
марказий девони катта офицери

Аннотация: Ушбу тезисда жиноятчиликка қарши кураш фаолиятини мувофиқлаштириш принципларининг ўзига хослиги ёритилган.

Калит сўзлар: жиноятчиликка қарши курашиш, ҳуқуқни муҳофаза қилиш органи, мувофиқлаштириш, тамойил.

Мувофиқлаштириш фаолиятида барча турдаги ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари қамраб олинади ва берилган кўрсатмалар ҳаммаси учун мажбурий бўлиб, белгиланган асосий меъёрий манбаларга таянган ҳолда прокурорлар томонидан амалга оширилади.

Жиноятчиликка қарши курашувчи ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг фаолиятини мувофиқлаштириш асосан қонунийлик тамойилига асосан амалга оширилади. Бу тамойил авваламбор прокуратуранинг ҳар бир органи, ҳар бир ҳуқуқни муҳофаза қилувчи орган ва ҳар бир ходим жиноятга қарши курашиш фаолиятини мувофиқлаштириш жараёнини қонунга қатъий риоя қилган ҳолда ва қонун асосида амалга оширилишини билдиради.

Мувофиқлаштиришнинг кейинги бир тамойили бу – ўзаро ҳамкорлик бўлиб, жиноятчиликка қарши курашувчи органлар томонидан доимий равишда жиноятчиликка қарши курашиш бўйича ўзаро тадбирлар ўтказиш ва биргаликда фаолият кўрсатиш ва самарали натижаларга эришиш ҳисобланади. Бу тамойилга асосан мувофиқлаштириш фаолиятининг барча иштирокчилари кенгашида кўриб чиқиш учун таклифлар киритиши, тадбирлар ишлаб чиқишда ва маслаҳатда тенг ҳуқуқлардан фойдаланишади.

Мустақиллик тамойилига асосан ҳар бир ҳуқуқни муҳофаза қилувчи орган мувофиқлаштириш кенгашининг қарори ва тадбирларини бажаришда мустақилдир. Бунда у ўз ваколатларини қонунда белгиланган ҳуқуқий мақоми бўйича яъни тергов ва суриштирувга тааллуқли бўлган қонунлар, фаолиятини белгиловчи қоида ва низом, кўрсатма ва йўриқномалар асосида амалга оширади. Ҳар бир ҳуқуқни муҳофаза қилувчи орган раҳбари мувофиқлаштирувчи кенгаш

FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRARISH INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI

қарорининг ижроси учун ўзларига тегишли қисми бўйича мустақил жавобгар ҳисобланади.

Мувофиқлаштириш фаолиятининг асосий йўналишлари – бу жиноятчилик ҳолатининг биргаликдаги таҳлили, унинг тизими ва динамикаси, ривожланиш суръатини белгилаш, жиноятни аниқлаш, тергаш, фош этиш, огоҳлантириш ва олдини олиш тажрибасини ўрганиш; жиноятчиликка қарши курашиш бўйича халқаро шартномалар ва чет мамлакатлар, халқаро ташкилотлар билан битимлар тузиш ва келиб чиқадиган таклифларни ишлаб чиқиш тажрибасини умумийлаштириш; чет эл ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларининг ижобий тажрибаларини ўрганиш ва фаолиятда татбиқ этишда ифодаланишдир.

Мувофиқлаштириш фаолиятининг асосий турларини қуйидагилар ташкил этади, жумладан:

Ўзаро таҳлил – жиноятчилик аҳволи, тенденцияларнинг башорати (прогнози), жиноятларни аниқлаш, тергов қилиш, очиш, уни аниқлаштириш ва олдини олиш борасидаги фаолиятлар ҳисобланади. Бунда дастурлар ишлаб чиқилади.

Жиноятчиликка қарши курашиш масаласи юзасидан маълумот ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар томонидан Президент, Олий Мажлис ва ҳукуматга берилади.

Умумийлаштириш – ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар томонидан ҳуқуқий тартибга солиш фаолияти юзасидан амалиётни бирлаштириб, таклифлар киритишдир.

Унда қийидагилар иштирок этадилар:

Прокуратура органлари, ички ишлар, Давлат хавфсизлик хизмати, солиқ, божхона, Миллий гвардия, иқтисодий жиноятларга қарши курашиш департаменти ва бошқа ҳуқуқни муҳофаза қилиш функцияси (суриштирув, дастлабки тергов, тезкор-қидирув, жиний судловда процессуал назоратни амалга оширувчи) мавжуд бўлган органлар қатнашадилар.

Мувофиқлаштириш қуйидаги шаклларда амалга оширилади:

Ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар раҳбарлари иштирокида координацион кенгаш мажлислари ўтқизиш;

Жиноятга қарши кураш бўйича жорий ахборот алмашувчи;

Ижобий тажрибани ривожлантириш мақсадида жойларга ўзаро ҳаракат қилиш, текширув ва қуйи турувчи органларга жиноятчиликка қарши кураш юзасидан ёрдам бериш;

Аниқ жиноятларни тергов қилиш учун тергов-тезкор гуруҳлар тузиш;

FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRISH INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI

Аниқ мақсадга йўналтирилган ишларни олиб бориш, ходимларнинг малакасини ошириш, семинарлар, конференциялар ўтказиш, хавфсизлик чораларини кўриш;

Ўзаро қарорлар, буйруқлар, ахборот хати, ориентировка ва бошқа ташкилий ижро ҳужжатларни ишлаб чиқиш, тўпламлар тузиш, ярим йиллик ва истиқболли режалар тузиш.

Бу мақсадга эришиш учун судлар билан ҳамкорлик қилинади.

Ўзининг аҳамияти юзасидан йўналишлар – доимий ва динамикка бўлинади. Асос – ҳар бир ҳудуд, мамлакатдаги ҳуқуқий ҳолат яъни криминоген вазиятдир.

Доимий йўналишга мисол қилиб тегишли давлат ҳокимият ва бошқарув органларининг қонунга мувофиқ ҳуқуқий актларини назорат қилишини келтиришимиз мумкин. Чунки улар фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларига бевосита таъсир кўрсатади. Динамика эса маълум давр ичида қонунчиликка таъсир кўрсатувчи муносабатларни тартибга солувчи нормаларни ижро этиш устидан назорат киради. Масалан: меҳнат, уй-жой, пенсия ва фуқароларнинг бошқа ҳуқуқлари.

Ижтимоий-иқтисодий, криминал ва бошқа ҳолатларни инобатга олиб йўналишлар белгиланиши мумкин. Бу кўпинча Бош прокурор буйруқлари, йўриқномалари ва тасдиқланган низомларида акс эттирилади.

Юқоридагилардан кўринадикки, мувофиқлаштиришнинг принциплари ўзида ягона мақсад – ҳуқуқий режимни қарор топтириш ва доимий назоратда ушлаб туришни таъминлашга хизмат қилади. Шунингдек, ушбу принциплар қонунчиликка риоя этиш ва уни қўллаш амалиётидаги тафовутлардан қатъий назар барча ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар томонидан сўзсиз тан олинади.